

Telefèric de Castell de l'Areny

Castell de l'Areny

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Al Cap dels Rocs.
Emplaçament S'hi arriba seguint el sender GR-4.
Alçada: 1390

Coordenades:

Latitud: 42.1767
Longitud: 1.93379
UTM Est (X): 411943
UTM Nord (Y): 4669945

Classificació

Número de fitxa 08057 - 103
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Obra civil
Estil / època: Contemporani
Segle XX
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Algunes de les restes han desaparegut.
Protecció Inexistent
Accés Difícil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: diversos propietaris
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dv., 27/03/2015 - 01:00

Descripció

La gran majoria de les restes del telefèric de Castell de l'Areny o de la Clusa es troben al capdamunt del Cap dels Rocs. Les restes conservades són bàsicament murs que conformaven l'estació superior del cable. La instal·lació d'aquest telefèric es va realitzar per tal de facilitar l'extracció de la fusta de la бага de la Clusa. Segons s'esmenta en la bibliografia (SALMERÓN: 1980:259-260) els troncs s'apilaven en un carregador situat al camí de Sant Romà, des d'on eren arrossegats per mules o matxos amb un carro que anomenen del tipus "contribal". Sembla que part del camí que va de Sant Romà al cap dels Rocs (GR-4) era utilitzat per arrossegar els troncs fins al punt de sortida del cable.

A l'extrem del Cap del Rocs trobem un seguit de murs de pedra construïts en paral·lel, que per les seves característiques ha afavorit la denominació de l'indret com les pilones. A la part més allunyada del penya-segat només hi ha murs a un costat, ja que a l'altre hi ha el mateix terreny natural amb la roca rebaixada. Més a tocar del precipici ja hi ha dues fileres de murs disposats en paral·lel a costat i costat, tot delimitant un espai central lliure entre les dues fileres. Aquest espai és per on passarien els troncs amb el cable cap l'estació inferior. Els murs mostren una alçada variable. En alguns s'hi pot veure peces metàl·liques, bàsicament trossos de barres cilíndriques de ferro. Pel que expliquen, entre els murs s'encarrilarien els troncs els quals ja estarien afermats en les vagonetes que els transportarien pel cable pendent avall. Segons la bibliografia aquest era un telefèric del tipus bicable automotor, per tant, que hi havia un cable que se li diu carril i un tractor, funcionant de manera que les vagonetes que baixaven plenes feien pujar les vagonetes buides. S'esmenta que el cable del carril era de 30 mm de gruix i el del tractor de 15 mm. Sembla que, damunt els murs de les estacions, hi havia unes estructures de fusta a manera de torres que era on hi havia instal·lats uns volants de ferro de gran diàmetre per on girava el cable tractor.

També s'explica que les vagonetes anaven instal·lades al cable en un truc de dues rodes situat a la part superior i que era l'element de desplaçament pel cable carril, a més, tenien un mecanisme de suspensió, que tenia l'aparell d'acoblament del cable tractor i que consistia en un eix on es fixaven amb cadenes els troncs. Es diu que si els troncs eren més grans de tres metres s'utilitzaven dues vagonetes per transportar-los. Aquesta estació superior es troba a uns 1320 m d'altitud, en el punt conegut com Cap dels Rocs i popularment també com a les pilones (per les estructures conservades del cable). Des d'aquesta estació fins a l'estació inferior, que estaria situada prop de la masia de Riu, a uns 880 m d'altitud, permeten superar un desnivell d'uns 440 m en una 900 m de longitud.

La bibliografia diu que l'estació inferior era situada a la zona de la masia de Riu, de fet, és la masia que queda just sota el cap dels Rocs. Cal dir però, que segons informacions orals facilitades per algun veí, es diu que l'estació inferior era més avall, en una zona entre Cal Marc i el Ballestar. No s'ha pogut confirmar aquest fet. També explica que degut a que el cable no acabava de funcionar correctament, en gran part pel fort desnivell, es van instal·lar cables tensors a manera de fre, una de les restes que hi relacionen estava localitzada en una zona propera a la collada de Comellas. Actualment queda alguna estructura de difícil identificació pel volum de vegetació que hi ha crescut, però de fet, diuen que fins fa molt poc hi havia més estructures conservades, on ara hi ha un gran clot fet arran d'un moviment de terres. També ens van informar que a la serreta de l'Escaell, hi ha restes que s'atribueixen a elements relacionats amb el cable. Cal tenir en compte, que el telefèric va experimentar algunes modificacions per fer-lo més útil, potser alguns d'aquests elements hi tenen relació.

Observacions:

El carro de tipus "contribal" sembla que era un estri que tenia una peça transversal amb forma de mitja lluna on es recolzava la part més pesada dels troncs per tal de facilitar-ne el seu transport; una part dels troncs continuava essent arrossegada pel terra però la fricció era menor. Sembla que hi ha diversos tipus de "contribal", però en general el concepte bàsic és que amb rodes o sense era com un carro de dues grans rodes amb una única peça de fusta central, on hi penjaven dues cadenes que eren emprades per lligar el tronc i poder-lo transportar amb més facilitat.

Un veí de la masia de Rossinyol, de la Clusa, ens va acompanyar a la zona de Comellas i ens va relatar tot el que li havien explicat del telefèric.

S'explica la història que el cable era utilitzat per part dels treballadors per pujar a l'estació superior, hi va haver un greu accident al cable, que va comportar la prohibició utilitzar-lo amb aquesta finalitat. Les restes de l'estació superior es troben dins el PEIN Serra del Catllaràs.

Història

Les dificultats per treure la fusta dels boscos del municipi, en especial de la Clusa, en una època en que no es disposava de carreteres, va determinar la construcció d'aquest telefèric a fi de donar sortida a la fusta sortida de l'explotació dels boscos de la Clusa. En una època en que altres telefèrics eren utilitzats o havien estat utilitzats a la comarca i en altres zones de difícil accés o per fer més ràpid i en principi més rendible l'explotació.

Així, el 1915 una companyia portuguesa va comprar la fusta dels boscos de Sant Romà de la Clusa, propietat de la família Cirera. Per intentar fer més rendible l'explotació d'aquests boscos, l'empresa va haver de fer una forta inversió de capital per construir diverses instal·lacions que en facilitessin el transport ja que la zona té una orografia molt complexa. Així, es va construir una carretera, es van obrir diversos camins de bosc, i es va instal·lar un telefèric. Sembla que la fusta era portada a Can Pastell de Vilada on hi havia una serradora. Tot i l'esforç en infraestructures van sorgir diverses complicacions, i de fet sembla que el telefèric tenia algun error de càlcul que no el feia útil. L'empresa no va poder continuar amb l'explotació i va fer fallida.

Posteriorment, una altra empresa de capital també portuguès va fer-se càrrec de les instal·lació. L'enginyer Wagner va modificar el traçat del telefèric per fer-lo útil, fet que va permetre continuar amb l'explotació del bosc uns quants anys més, segons consta a la bibliografia, fins el 24 de juliol de 1931. Moment en que el mateix personal de la companyia portuguesa va desmuntar el telefèric.

La fusta transportada pel cable es portava a la serradora de Vilada amb carros, o fins l'estació de la Baells per ser transportats en la línia de ferrocarril. Tant aquest transport des de l'estació inferior com els treballs de ròsec realitzats al bosc i fins al cable eren realitzats per el Sr. Climent Simon, un contractista de Vilada. En canvi la càrrega i descàrrega del telefèric i el control de les expedicions anaven a càrrec de personal de nacionalitat portuguesa.

Bibliografia

- ROSELL, Alexis (1978). "Els noms de lloc a la Clusa". Muntanya, núm. 698, agost 1978.
- SALMERÓN, C. (1990): Els trens del Berguedà. Història dels ferrocarrils industrials del Berguedà. Col·lecció Els trens de Catalunya, núm. 14B; Terminus, Barcelona, pàgs. 259-260.
- TRASSERRA, P. (2003): La meva infantesa. (Autoedició)
- VILADRICH, LL. (2003). : "Un fustaire del Pla de l'Orri". L'Erol, núm77. Àmbit de Recerques del Berguedà, Berga.

